

musical activities of students, due to the goals, objectives, logic and methods of music education and education for each stage of the learning process.

Key words: music lessons, junior high school students, the form of educational activit-frontal, group, individual, musical activities.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2016 р.

Прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Савченко Р. А.

УДК 37. 016:788. 43

Ян Янчі

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ТЕХНІКИ УЧНЯ-САКСОФОНІСТА

Одним з першочергових завдань, що стоять перед викладачами виконавських класів музичних навчальних закладів – подолання розриву між художніми задумами, інтерпретаторськими намірами учнів і їх технічними можливостями, які часом явно недостатні для практичної реалізації цих задумів і намірів. Тим самим можна говорити про проблему, характерну для масового музично-педагогічного вжитку. Намітити перспективні шляхи і способи вирішення цієї проблеми, теоретично обґрунтувати їх принципово важливо з точки зору подальших перспектив розвитку вітчизняної музично-педагогічної школи. Сказаним визначається актуальність теми статті.

Питання розвитку виконавської техніки учня-саксофоніста складне і глибоке, воно включає в себе всі вміння й навички, якими має він оволодіти і намагатиметься зробити своє виконання художньо-змістовним та якісним. Виконавська техніка є основою музичного мистецтва. Різноманітність видів виконавської техніки саксофоніста представляє певні труднощі, і без спеціальної багаторічної роботи оволодіти нею не можливо. Ця робота розпочинається з моменту першого знайомства з інструментом і може продовжуватися все життя.

Питання теорії і практики розвитку виконавської техніки виконавців на духових інструментах уперше дослідив професор Московської консерваторії С. Розанов. Паралельно з еволюцією інструментально-духового виконавства формувалася, розвивалася і удосконалювалася їх методика в працях В. Блажевича, Б. Дикова, Г. Єрьомкіна, О. Палаженко, М. Платонова, М. Табакова, А. Федотова, Ю. Усова та ін. Значний внесок у застосування прогресивних методичних положень з теорії і практики професійного виконавства здійснили видатні педагоги-виконавці: В. Апатський, В. Венгловський, І. Гішка, С. Горовий, Г. Марценюк, В. Посвалюк, І. Пушечніков, І. Якустиді та ін.

Метою статті є висвітлення особливостей методики формування виконавської техніки учня-саксофоніста, зокрема формування його пальцевого апарату на матеріалі гам.

Традиційно органи виконавського апарату саксофоніста, у залежності від виконуваної ними функції, поділяють на кілька груп: *пальцевий апарат* виконавця, що забезпечує зміну довжини звукового стовпа повітря; *дихальний апарат*, що забезпечує необхідний для звукоутворення тиск повітря; *губний апарат* (амбушур) безпосередньо або за допомогою тростини забезпечує звукоутворення; *язик виконавця*, що забезпечує проголошення (атаку) звуку. Зупинимось на характеристичі пальцевого апарату саксофоніста.

Техніка пальців – це добре розвинені і доведені в процесі гри на інструменті до автоматизму рухові навички пальцевого апарату виконавця, що дозволяють йому вільно володіти аплікатурою інструмента і звукоутворенням, легко і точно виконувати різноманітні технічні пасажі й утілювати у звуках характер музичного твору. Емоційність за високої технічної майстерності – характерні ознаки виконавської школи гри на музичних інструментах, які розвиваються й удосконалюються в процесі систематичної, цілеспрямованої роботи.

Перш ніж розглянути методи роботи над технікою пальців, слід стисло охарактеризувати основні фактори, що впливають на її розвиток: вік учня; закріплення основ раціональної підготовки; гнучкість і відносна сила пальців; незалежність рухів кожного пальця, а також узгодженість рухів декількох пальців. При грі на саксофоні перший, другий і третій пальці повинні мати злегка округлу форму, своїми подушечками м'яко натискати на кнопки інструмента і під час руху кнопок угору не відриватися від них. Важливою умовою розвитку техніки пальців є досягнення злитості, повного контакту подушечок пальців з кнопками вентилів. Учень має відчувати пальцями висоту, силу, тембр звука, як він це відчуває губами під мундштуком. Єдині м'язові відчуття в губах і пальцях – стан успішної подальшої роботи учня над розвитком техніки пальців. На розвиток техніки пальців впливає також постановка рук, які необхідно дещо відвести від грудної клітини і не порушувати правильного взаємоположення кистей, пальців та інструмента. Рухливість пальців розвивається одночасно з опануванням виконавцем аплікатури інструмента, здебільшого на інструктивно-тренувальному матеріалі, що ускладнюється поступово.

Головний принцип роботи над технікою – навчитися чути звуковий результат прийому звукодобування. Слуховий контроль є вирішальним у запам'ятовуванні учнем тих фізичних відчуттів, що необхідні для підготовки і роботи пальцевого апарату (та інших компонентів виконавського апарату) відповідно до звукових завдань.

Підґрунтям розвитку техніки у всі часи вважалися гра гам та різноманітних технічних вправ. Однак сучасні діти не дуже любляють грати гами, вважають це заняття нецікавим та непотрібним. Гами, які

входять до програм дитячих музичних шкіл частіше грають лише для того, щоб здати технічний залік, ніж для серйозної роботи над технікою. Такий стан справ потребує привернення уваги до означеної проблеми і вимагає цілеспрямованої роботи у даному напрямку, а саме – зробити процес вивчення гам та вправ захоплюючою справою, оволодіння якою може стати якісним підґрунтям у процесі становлення виконавця-саксофоніста.

У навчальному процесі гами використовують як вправи для технічного удосконалення музикантів-виконавців. На гамах та інших компонентах гамового комплексу виховується технічна майстерність саксофоніста: швидкість, рівність, чіткість, артикуляційне і динамічне різноманітне звучання. Тому серед звукових, тембрових, динамічних, артикуляційних завдань, які мають стояти перед кожним учнем, особливе місце у процесі роботи над гамовим комплексом має темп виконання. Серед основних методичних прийомів роботи над гамовим комплексом визначаємо наступні:

1) виконання гам різноманітними засобами: *forte*, *marcato*, *piano*, *leggero*; *crescendo* – при виконанні вверх, *diminuendo* – вниз та навпаки; в артикуляції *legatissimo* чи *poco legato*;

2) виконання гам з поступовим прискоренням чи сповільненням руху (однак тільки після того, як пройдено етап оволодіння ритмічною рівністю звучання);

3) виконання гам прийомами *legatissimo*, *detache*, *martele*, *non legato*, *portamento*, *staccato*, подвійне *staccato*;

4) зміна артикуляції та динаміки у процесі гри однієї гами (наприклад, протягом однієї октави грається *legato*, а з другої октави – *staccato*).

5) виконання гами у різних темпах – від дуже повільного до дуже швидкого (наприклад, спочатку гама виконується в одну октаву цілими нотами: далі – на дві октави половинними, на весь діапазон інструменту – триолями, квартолями, квінтолями. Поступовий перехід від дуолей до триолей і далі – до квартолей і квінтолей дозволяє легко і непомітно нарощувати темп;

6) виконання гами і арпеджіо у швидкому темпі із зупинками на перших звуках кожної октави;

7) виконання гами і арпеджіо засобом набору від трьох звуків до октави;

8) виконання гами і арпеджіо у швидкому темпі з поверненнями в кожній октаві чи на кожному ступені.

Втім, скільки б мова не йшла про ефективні методи та прийоми технічного розвитку учнів-саксофоністів, основною залишається установка на виразність звучання інструменту. Відповідно, завдання педагога може містити приблизно таке формулювання вимог до учня: «виконати гаму співучим, повнозвучним *forte*, у помірному темпі, засобом *portato*» або: «проспівати» гаму так, ніби її грає струнний

інструмент, штрихом *legatissimo* хвилеподібною динамікою».

Обов'язковою умовою успіху при роботі над гамами має бути повна віддача учня, його інтерес та естетичне задоволення. від цієї роботи. «Гами треба любити, гами необхідно виконувати із задоволенням, треба виконувати гами так, начебто збираєшся дати концерт із гам у Великому залі консерваторії», – наставляв своїх учнів видатний музикант-педагог В. Софроніцький [3,с.14].

Професійний розвиток учня-саксофоніста тісно пов'язаний з поширенням його уявлень, поглибленням відчуттів, з активним бажанням повно й яскраво виразити характер і зміст музики. Сприяти цьому бажанню має розвинутий технічний пальцевий апарат, основними ознаками розвитку якого має бути: гнучкість і пластичність; цілеспрямованість та економія рухів; керування технічним процесом; звуковий результат як остаточна мета.

Література

- 1. Апатський В.** Основи теорії та методики духового музично-виконавського мистецтва : навч. посібник / В. Апатський. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2006. – 432 с.
- 2. Корыхалова Н. П.** Играем гаммы / Н.П. Корыхалова. – СПб. : Композитор, 2003. – 84 с.
- 3. Митрясов М.** Работа пианиста над гаммами. Учебное пособие для педагогов-пианистов музыкальных учебных заведений / М. Митрясов. – Омск, 1994. – 48 с.
- 4. Палаженко О. П.** Виконавська майстерність як єдність технічної і художньої сторін в процесі виконання творів музикантами – духовиками / О. П. Палаженко // Психолого-педагогічний напрям. – Рівне: РВВРДГУ. – 2012. – С. 112–114.

Ян Янчі. Особливості методики формування виконавської техніки учня-саксофоніста.

У статті висвітлено особливості методики формування виконавської техніки учня-саксофоніста, зокрема формування його пальцевого апарату. Техніка пальців – це достатньо розвинені і доведені в процесі гри на інструменті до автоматизму рухові навички пальцевого апарату виконавця, що дозволяють йому вільно володіти аплікатурою інструмента і звукоутворенням, легко і точно виконувати різноманітні технічні пасажи й утілювати у звуках характер музичного твору. Підґрунтям розвитку техніки у всі часи вважалися гра гам та різноманітних технічних вправ. Однак сучасні діти вважають це заняття нецікавим та непотрібним. Такий стан справ потребує привернення уваги до означеної проблеми і вимагає зробити процес вивчення гам та вправ захоплюючою справою. У даному напрямку автор пропонує комплекс методичних прийомів, за допомогою яких робота учнів по формуванню виконавської техніки має стати ефективною.

Ключові слова: виконавська техніка, пальцевий апарат, учень-саксофоніст, робота над гамами.

Ян Янчи. Особенности методики формирования исполнительской техники ученика-саксофониста.

В статье освещены особенности методики формирования исполнительской техники ученика-саксофониста, в частности формирование его пальцевого аппарата. Техника пальцев – это достаточно развитые и доведенные до автоматизма в процессе игры на инструменте двигательные навыки пальцевого аппарата исполнителя, позволяющие ему свободно владеть аппликатурой инструмента и звукообразованием, легко и точно выполнять различные технические пассажи и воплощать в звуках характер музыкального произведения. Основой развития техники во все времена считались игра гамм и всевозможных технических упражнений. Однако современные дети считают это занятие неинтересным и ненужным. Такое положение дел требует привлечения внимания к данной проблеме и требует сделать процесс изучения гамм и упражнений увлекательным делом. В данном направлении автор предлагает комплекс методических приемов, с помощью которых работа учащихся по формированию исполнительской техники должна стать эффективной.

Ключевые слова: исполнительская техника, пальцевой аппарат, ученик-саксофонист, работа над гаммами.

Yan Yanchi. Features forming technique of performing engineering student saxophonist.

In the article features of formation technique of performing engineering student saxophonist, including his finger forming apparatus. Traditionally bodies performing saxophonist device, depending on the function they perform, are divided into several groups: finger apparatus artist, provides a sound change in the length of the air column; breathing apparatus, providing the necessary sound formation for the air pressure; lipstick machine (embouchure) directly or through the cane provides zvukoutvorennyya; the language of the artist, provides proclamation (attack) sound. Technique of fingers – this is quite developed and brought to the automatism in the process of playing the instrument motor skills finger apparatus artist, allowing him to be fluent fingering the instrument and sound formation, easily and accurately perform a variety of technical passages and translate the sounds of the nature of music.

Aural monitoring is crucial in the pupil memorizing physical sensations that are necessary for the preparation and work finger unit (and other components performing apparatus) in accordance with the objectives of sound. The basis of the art at all times were considered to play scales and various technical exercises. However, today's children find it uninteresting and unnecessary activity. This situation requires the use of attention to this issue and needs to make the process of learning the scales and exercises a fascinating thing. In this direction, the author proposes a set of methodological

approaches with which students work on the formation of performance techniques should become effective, and its success is dedication pupil, his interest and aesthetic pleasure from their own performance.

Key words: performing technique, finger apparatus student saxophonist, working on scales.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2016 р.

Прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Савченко Р. А.

УДК 378.5.015

Ся Цзюань

ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ У ПІДЛІТКІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

Стратегічною метою сучасного освітнього процесу є розвиток особистості учня, становлення в людині системи цінностей: особистісних та загальнолюдських. У загальноосвітній школі розвивальний потенціал має мистецтво з притаманним йому впливом на свідомість і підсвідомість особистості, на інтелектуальну та емоційну сфери, на моральне і фізичне здоров'я людини.

У доборі головних принципів, які відіграють особливо важливу роль у галузі мистецької освіти, враховувались положення Національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті, зокрема – зміст освітніх галузей „Мистецтво” та „Естетична культура”, в яких наголошується, що провідного значення на сучасному етапі розвитку суспільства набуває втілення принципів навчального процесу, його цілісності та індивідуалізації.

В обґрунтуванні принципів навчання ми виходимо з факторів, які виступають рушійною силою процесу вдосконалення емоційно-вольових якостей у підлітків.

Результати аналізу наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, які присвячені питанням навчання та виховання учнів у контексті педагогіки мистецтва (Н. Гузій, А. Козирь, В. Лабунець, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Отич, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Рудницька І. Сташевська, О. Чурікова-Кушнір, О. Щолокова та ін.) зумовили підстави узагальнення системи принципів.

У психолого-педагогічній літературі принципи визначаються як „система вимог і положень педагогіки, дотримання яких забезпечує продуктивність навчально-виховного процесу” [1, с. 14].

Сучасні науковці (С. Гончаренко, І. Зязюн, О. Пехота, Г. Пустовіт